

17 januari 2025

Strategisch Kader Sociaal Domein gemeente Harlingen

Concept

Inhoudsopgave

Strategisch kader	3
Missie	4
Visie	4
Speerpunt Normaliseren	5
Strategische doelstellingen	6
Bouwen aan de sociale basis	6
Inzetten op het verkleinen van (sociale) kansen ongelijkheid	6
Werken vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid	6
Realistische verwachtingen	6
	6
Kader 1:Toegang & Gebiedsteam	7
Kader 2: Uitvoering: dichtbij, integraal en met mandaat	8
Kader 3: Samenwerking met partners	10
Kader 4: Samenwerken regionaal	11
	11
Kader 5: Financiën	12
Kader 6: Anticiperen op de toekomst	13
Afsluiting	14

Strategisch kader

Dit ‘Strategisch Kader Sociaal Domein’ geeft richting en houvast voor de verschillende beleidsnota’s en bijbehorende uitvoeringsprogramma’s, zodat deze ontwikkeld worden op basis van gezamenlijke uitgangspunten. Het Sociaal Domein is omvangrijk en complex, met onderwerpen die variëren van werk en opvoeding tot schuldenproblematiek en zorg. Juist door deze diversiteit is een beleidskader dat zorgt voor samenhang en sturing op hoofddoelstellingen noodzakelijk.

Dit document biedt een overzicht, met als doel duidelijkheid en samenhang te bevorderen. Onderliggend is het uitgewerkte strategische kader, voor meer achtergrond en onderbouwing.

Om recht te doen aan de specifieke omstandigheden binnen de verschillende beleidsterreinen, richt dit strategisch kader zich op de belangrijkste onderwerpen. We schetsen de huidige maatschappelijke context en onze visie op een toekomstbestendig sociaal domein.

Missie

De gemeente toont zich bewust verantwoordelijk voor het welzijn van de Harlinger gemeenschap. Is zich bewust van wat wettelijk moet en is zich bewust van de 'ruimte' om lokale invulling en uitvoering te geven aan welzijnsbevordering. De gemeente bouwt samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven aan een samenleving, waarin iedereen, naar vermogen, zijn leven op een prettige manier en, daar waar mogelijk, naar eigen keuze kan invullen. Er is een aantrekkelijk sociaal leefklimaat, waar voor eenieder een plek is en waar meedoen mogelijk is.

Dit betekent dat alle partijen er samen zorg voor dragen dat er:

- Ruimte is voor het ontwikkelen van een leefomgeving waar inwoners zich thuis voelen, waarin ze binding hebben met anderen en waarin er een basisaanbod is van basisvoorzieningen;
- Ruimte is voor maatschappelijke initiatieven en er gebruik wordt gemaakt van de inbreng en betrokkenheid van inwoners, de gemeente heeft hierin een faciliterende rol;
- Voldoende aanbod is van faciliteiten binnen de sociale infrastructuur aan inwoners waar zij zich kunnen ontplooien en voldoende aanbod van mogelijkheden om mee te doen aan de samenleving, om zo de zelfredzaamheid, veerkracht en samenredzaamheid te vergroten van inwoners;
- Voldoende aanbod is van een vangnet voor de kwetsbare inwoners 'voor hen die het op eigen kracht niet redden'. Bekendheid met deze groep inwoners realiseren, om zo 'te lang onzichtbaar' zijn te vermijden en inzet van specialistische zorg kan worden voorkomen. Inzetten op vroegtijdige, laagdrempelige en efficiënte ondersteuning (bemoeizorg), met oog voor zorgmijders en verward gedrag.

Visie

- Inwoners kunnen meedoen aan de samenleving waarbij er gestuurd wordt op zelfregie en zelfredzaamheid, waarin de menselijke maat zijn plek krijgt;
- Faciliteiten en ondersteuning dicht bij de inwoners organiseren, lokaal doen wat lokaal kan;
- Ondersteunen van vrijwilligers(werk) en mantelzorg (o.a. respijtzorg binnen de wettelijke verantwoordelijkheden) om daarmee meedoen en van betekenis zijn voor een ander te realiseren;
- Collectief en preventief aanbod als uitgangspunt en individueel en curatief waar nodig; voorliggend daar waar hulp/ondersteuning kan, en specialistisch daar waar nodig/noodzakelijk;
- Mensen verrichten, naar vermogen, betaalde arbeid en/of vrijwilligerswerk/mantelzorg;
- De gemeente denkt mee met en betreft inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven als het gaat om ideeën en kansen om het welzijn van Harlingers te behouden of te verbeteren;
- Inwoners ontvangen tijdig en op maat ondersteuning die afgestemd is op hun mogelijkheden en behoefte in lijn met 'waar' de gemeente verantwoordelijkheid voor kan/moet nemen;

- Ondersteuning is oplossingsgericht en kenmerkt zich door samenhang, vraaggerichte benadering en toegankelijkheid;
- Integraal werken vanuit het principe: één huishouden, één plan en één budget.

Het is daarbij belangrijk op te merken dat in het Akkoord op hoofdlijnen 2022-2026 van de gemeente Harlingen de volgende afspraken zijn opgenomen:

- De gemeenteraad wil meer zicht op de beleidsruimte binnen het Sociaal Domein.
- De gemeenteraad wil bestaande informatie over alle regelingen en voorzieningen binnen het Sociaal Domein beter ontsluiten voor de inwoners van de gemeente met een digitale 'sociale kaart'.
- De komende periode moet er worden toegewerkt naar een nieuw armoedebeleid met specifieke aanpak bij kinderen en jongeren.
- Na een evaluatie op korte termijn wil de gemeenteraad zien op welke wijze Nieuw Zuid doorontwikkeld kan worden.
- De gemeente Harlingen blijft de voedselbank ondersteunen.
- De wachtlijsten voor beschut werk worden de komende periode teruggedrongen.
- Het is van belang dat er een polikliniek/zorgplein in Harlingen blijft.
- Voor het tegengaan van overlast door en misbruik van alcohol en drugs, met name onder jongeren, wil de gemeenteraad onderzoek doen naar de mogelijke toepassing van het 'IJslands model' in de eigen gemeente.
- De gemeenteraad wil de komende periode wijk-, buurt-, en dorpshuizen versterken, met als doel de sociale samenhang en verbinding te vergroten.
- Bij het vaststellen van nieuw beleid in het Sociaal Domein moet bekeken worden of er bestaand beleid of regels geschrapt kunnen worden.

Speerpunt Normaliseren

Normaliseren betekent dat tegenslagen in het leven normaal zijn en niet direct als problemen gezien hoeven te worden. Ieder mens is uniek, met sterke en zwakke kanten, en bepaalde uitdagingen zijn onderdeel van ontwikkeling. Vaak lossen deze zich als vanzelf op, zonder dat geïndiceerde hulp nodig is. Tegenslagen zijn onvermijdelijk en zelfs belangrijk voor het ontwikkelen van veerkracht en kunnen ook onderdeel zijn van de verschillende levensfasen. Daarom moeten we zoeken naar oplossingen binnen de eigen omgeving, zoals steun van familie of in voorliggende voorzieningen, in plaats van direct professionele hulp in te schakelen. Dit draagt bij aan de verschuiving van zorg naar preventie, waarbij we problemen aanpakken voordat ze groot worden. Uiteraard blijft professionele hulp beschikbaar voor waar dat nodig is.

Strategische doelstellingen

Bouwen aan de sociale basis

In de gemeente Harlingen werken we samen met inwoners en maatschappelijke partners aan leefbaarheid en sociale samenhang. Door mensen met elkaar in contact te brengen, wordt de kans groter dat ze elkaar ondersteunen. De gemeente stimuleert burgerinitiatieven en samenwerkingen tussen inwoners, organisaties en professionals, waarbij eigen regie en zelf oplossend vermogen centraal staan. Basisvoorzieningen zijn toegankelijk voor iedereen, met een sterke focus op preventie waar dat het meeste effect heeft. Hulp en ondersteuning wordt slim ingezet: kort, licht en oplossingsgericht, met als doel dat de inwoner snel zelf verder kan.

Inzetten op het verkleinen van (sociale) kansen ongelijkheid

We faciliteren laagdrempelige inlooppunten en voorzieningen in de gemeente Harlingen om inwoners te verbinden en te ondersteunen in hun deelname aan de samenleving. Dit omvat onder meer hulp bij het verbeteren van taal- en digitale vaardigheden, ondersteuning bij administratieve en juridische vragen en het vinden van passende vrijetijdsactiviteiten/maatschappelijke betrokkenheid voor jong en oud.

Werken vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid

Het leven kent soms uitdagingen, en iedereen gaat daar op zijn eigen manier mee om. Vaak is de persoonlijke veerkracht, het eigen netwerk of de sociale basis in de buurt voldoende om ondersteuning te bieden. Als gemeente zorgen we voor een passend aanbod van algemene voorzieningen. Wanneer deze voorzieningen niet voldoende zijn om de hulpvraag te beantwoorden, bieden we gespecialiseerde hulp en ondersteuning. Ook worden inwoners aangemoedigd en/of aangespoord maatschappelijke bewust en verantwoordelijke keuzes te maken. Daarbij is het van belang dat de inwoner intrinsiek gemotiveerd is om te werken aan zijn of haar zelfredzaamheid, wil iemand niet dan accepteren we dit. Als de veiligheid van een inwoner of de omgeving in het geding is, grijpt de gemeente Harlingen in.

Realistische verwachtingen

Het streven is naar realistische doelen en kostenefficiëntie, waarbij we kijken naar wat nodig is voor zelfredzaamheid, ook als dat betekent dat niet elke hulpvraag volledig wordt opgelost, maar een inwoner wel weer voor zichzelf kan zorgen.

Kader 1: Toegang & Gebiedsteam

Harlingen kiest voor een laagdrempelige toegang tot zowel de gemeente als de gebiedsteams.

Inwoners kunnen met hun hulpvraag laagdrempelig bij de gemeente terecht. De medewerker gaat met een brede blik in gesprek met de inwoner over diens vraag. Dit gesprek vraagt om de juiste houding, vaardigheden en kennis. Waar mogelijk biedt de medewerker advies en/of direct zelf hulp op vragen waar op dat moment het meest behoefte aan is. Zo lang als nodig blijft de medewerker aanspreekpunt en vertrouwd gezicht. Om (voor de langere termijn) passende hulp te bieden wordt samenwerking aangegaan met vrijwillige inzet, met voorzieningen uit de sociale basis en met (tijdelijke) specialistische expertise. Als de achterliggende problematiek vooral sociale oorzaken heeft zet het gebiedsteam zelf samenhangende hulp in (dit kan dus een combinatie van voorzieningen in het voorliggende veld zijn in combinatie met individuele ondersteuning), met mandaat over de verschillende gemeentelijke domeinen. Waarbij het uitgangspunt is: zo licht mogelijke hulp daar waar kan, specialistische hulp daar waar nodig, bijdragen aan het normaliseren, waarbij oog is voor oplossingen die worden aangeboden voorliggend of vanuit de Zorgverzekeraar. Inwoners met levenslange levensbrede ondersteuningsbehoeften hoeven wellicht niet telkens 'op herindicatie', maar de inwoner heeft een vast contactpersoon met het gebiedsteam, die in een afgesproken frequentie (passend bij de situatie) contactmomenten heeft. Dit neemt niet weg dat er geïndiceerd moet worden met een besluit, dit vanwege rechtszekerheid en rechtsbescherming.

Waar onveiligheid speelt blijft het gebiedsteam betrokken en zet zich met behulp van partners vasthoudend in op het vergroten van de veiligheid. Zowel direct als indirect (door bijvoorbeeld het proberen weg te nemen van onderliggende oorzaken die stress geven in het huishouden, door probleembesef te stimuleren en daarmee acceptatie van hulp), en vanuit het vrijwillig kader.

Kader 2:

Uitvoering: dichtbij, integraal en met mandaat

Harlingen kiest voor een toegang/aanpak dichtbij, integraal en met mandaat

Het Gebiedsteam en/of De Dienst voert de wettelijke taken van de gemeente uit en doen waar de gemeente verantwoordelijk voor is vanuit de opdracht gevende en faciliterende sfeer.

Zijn zij dichtbij, ze

- Werken vanuit een eenvoudig(er) systeem, met de inwoner als uitgangspunt;
- Zijn laagdrempelig: dichtbij, vindbaar, zichtbaar, toegankelijk benaderbaar voor inwoners;
- Werken aan een sterke relatie met de sociale en pedagogische basis;
- Vertalen vragen naar achterliggende patronen en brengen zo systeemknelpunten aan het licht.

Werken zij integraal, ze

- Kijken met een brede blik en maken een brede analyse;
- Hebben professionals met de 'juiste' houding, vaardigheden en (inhoudelijke) kennis;
- Bieden waar mogelijk zelf (basis)hulp en zijn zo lang als nodig vertrouwd aanspreekpunt;
- Werken vanuit heldere organisatieafspraken die de brede samenhangende hulp ondersteunen;
- Streven naar soepelere overgangen in de levensloop;
- Hebben voldoende (extra) inzet, aandacht en expertise voor inwoners met levenslange en/of levens brede beperkingen.

Met mandaat of kennen de weg tot,

- Advies over gemeentelijke beleidsterreinen heen
- Inzicht en kennis van (on)veiligheid, betrekken anderen en blijven zelf betrokken;
- Bewust omgaan met wat passend is en wat nodig is, ook gezien de schaarste aan mensen en middelen.

Voorliggende voorzieningen

Behouden en faciliteren van voorliggende collectieve voorzieningen zijn voorzieningen die bedoeld zijn om te voorkomen dat mensen een beroep moeten doen op zwaardere, specialistische hulp binnen het sociaal domein.

Ze zijn vaak laagdrempelig, gericht op algemene ondersteuning, en toegankelijk voor een brede groep inwoners. Deze voorzieningen dragen bij aan preventie en zelfredzaamheid en worden vaak ingezet als eerste stap in hulpverleningstrajecten.

Kenmerken van voorliggende collectieve voorzieningen

Laagdrempelig en preventief

- Gericht op vroegtijdige signalering en ondersteuning om problemen te voorkomen of te beperken.
- Voorzieningen zijn toegankelijk zonder ingewikkelde indicaties of verwijzingen.

Collectief en lokaal georganiseerd

- Voorzieningen zijn gericht op een bredere doelgroep en vaak beschikbaar in de buurt of wijk.
- Ze maken gebruik van lokale netwerken en gemeenschappen, zoals buurthuizen of sportverenigingen.

Algemeen en niet-specifiek

- Ze richten zich op algemene welzijnsbehoeften (zoals sociale verbinding, basisvoorzieningen of laagdrempelige zorg) en zijn niet specifiek bedoeld voor zware problematiek.

Kader 3: Samenwerking met partners

Harlingen zet zich in voor duurzame samenwerking in het Sociaal Domein

Zonder samenwerking is de diversiteit van werk binnen het Sociaal Domein niet te realiseren. Gemeente Harlingen is in het tot stand komen en behouden van samenwerkingen gericht op:

- Duidelijke (werk)afspraken;
- Bevorderen van de onderlinge samenwerking tussen verschillende domeinen en organisaties;
- Voorkomen dat inwoners in de knel raken door conflicterende mensbeelden en prikkels achter wetgevingen;
- Gegevensuitwisseling zodat hulpvragers niet altijd hetzelfde verhaal hoeven te doen (AVG/na akkoord de Wams);
- Goed werkende IT-ondersteuning waarbij architectuur op orde is, monitoring van doorverwijzing, data et cetera.

In de samenwerking verwacht de gemeente van partners:

- Aansluiting bij de doelstelling en visie op het Sociaal Domein;
- Efficiency in de werkprocessen (wat kan anders/beter/minder, wie doet wat en wie trekt zich terug);
- Versterken Sociale basis (preventie en voorliggende voorzieningen) waarbij de gemeente Harlingen opdrachtgever is;
- Inregelen van invloed van gebruikersgroepen, via adviesraden, medezeggenschap etc.

De sturing en financiering wordt gericht op:

- Meer flexibiliteit en variatie in het gebiedsgerichte aanbod, respectievelijk zorg op tijd en op maat, sociale kaart, eigent inzet vanuit gebiedsteam, zorgaanbieders
- Meer ruimte voor inwoners en professionals.
- Minder en soepelere schakelmomenten.
- Eenvoudiger model voor inkoop en financiering, hierin biedt de gemeente kaders aan Sociaal Domein Fryslân De Dienst die dit voor regionale inkoop regelen.
- Inhoudelijke verantwoording op gerealiseerde doelen en/of inspanning, met daarbij tussentijdse intervisie, voor navolgbaarheid en ter verbetering.

Kader 4: Samenwerken regionaal

Harlingen werkt samen in de regio vanuit het principe regionale kaders en lokale uitvoering als het kan.

Voor voorzieningen die alleen op een grotere schaal kunnen worden georganiseerd, vanwege kosten en/ of expertise, werkt Harlingen met andere gemeenten in de regio en waar nodig boven-regionaal samen. Als het gaat om de Jeugdhulp, Beschermd wonen, Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en Veilig thuis voert SDF de inkoop én contractmanagement uit voor de Friese gemeenten waaronder Harlingen.

Als het gaat om inkoop Wmo wordt dit gedaan door de Dienst. Hierin is en blijft gemeente Harlingen kader scheppend en beleids-makend voor Wmo in de eigen gemeente.

Kader 5: Financiën

Harlingen combineert inhoudelijk beleid en budget, (op basis van het beschikbare budget van het rijk) en zet financiële middelen kostenbewust in.

In het Sociaal Domein gaat veel geld om.

Er wordt gestreefd naar het zo goed mogelijk inzetten van de middelen. Dat wil zeggen dat er zorgvuldig moet worden gekeken of een interventie of voorziening het gewenste effect oplevert en of dit de beste (goedkoopste, passendste of meest laagdrempelige) manier is om dat effect te bereiken. Dit kan ook betekenen dat budgetten ontschot dienen te worden zodat de uitvoering: één gezin, één plan, één aanspreekpunt, één budget kan worden gerealiseerd. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging tussen beleid en financiële aspecten om het kostenbewust in te regelen via inkoop, aanbesteding of subsidie. Ook gaat het om navolgbare bestedingen, waarbij kosten en baten in een gezonde verhouding staan.

Kader 6:

Anticiperen op de toekomst

Harlingen is zich bewust van de verschillende trends en ontwikkelingen en houdt hier in beleid rekening mee. Harlingen is zich bewust van de verschillende trends en ontwikkelingen en houdt hier in beleid rekening mee.

Als het gaat om de toekomst is het onvoorspelbaar wat 'daadwerkelijk' gaat gebeuren maar met een aantal verwachtingen en voorspellingen kan wel rekening worden gehouden. Zo is er het welbekende 'ravijnjaar 2026' waar nu actie voor nodig is, want als de gemeente actie uitstelt en afwacht gaat uiteindelijk de financiële maatregel de boventoon voeren. Met als resultaat dat er bottere maatregelen nodig zijn, die vanuit rechtmatigheid en financiën genomen worden en voorbijgaan aan de visie.

Anticiperen op de toekomst betekent dus dat er niet wordt doorgeschoven of gewacht om met vraagstukken op beleidsniveau of uitvoeringsniveau aan de slag te gaan. Dit vraagt om bewuste inzet op:

- Ontwikkelgerichte benadering met een duidelijke samenwerking tussen: financiën, informatie, beleid, uitvoering, contractmanagement en bestuur;
- Toekomstgericht en koersvast handelen en ontwikkelen van beleid en uitvoering geven aan dit beleid met oog voor actualiteiten en flexibel anticiperen daarop;
- Data gedreven (zowel harde als zachte) werken om lokale analyse en voorstelling in te kunnen zetten om beleid aan te scherpen en actie in de praktijk beter vorm te geven en het implementeren van legal tech en de opkomst van AI.

Dit vraagt om een goede IT-architectuur en bruikbare output voor beleid en uitvoering.

Afsluiting

Dit strategisch beleidskader fungeert als overkoepelend raamwerk voor alle beleidsontwikkelingen binnen het sociaal domein. Nieuwe beleidsnota's, visies en uitvoeringsprogramma's worden afgestemd op dit kader. Vanwege voortdurende maatschappelijke veranderingen en (landelijke) politieke keuzes wordt het kader jaarlijks geëvalueerd en waar nodig aangepast. De gemeenteraad wordt jaarlijks op de hoogte gebracht van de voortgang en ontwikkelingen.